

„Застава“ излази сваког дана два пута, а недељом сваког и дајима иза недеље и свега једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист сваког шље на један месец 2 ар. 40 пот.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За омање издања се по 12 пот. од сваке прете омањих ситних слома.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чанића. Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 39.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Јутарњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

Зашите по кућама.

Од свуда долазе писма: — Дођите што више вас! И дођите што пре! Па да нас охрабрите и упутите и учврстите. Јер ми волемо кад нам долазе наши главни људи. Зато кад долазите, гледајте да вас је више, па да сте све чувенији од чувенијег.

Дабогме! После кад и дође у неко место два три човека „из централе“, а они питају: а где је за бога тај, и зашто нам није дошао и онај. Па онда простру ћилим, искупе се најглавнији и веле: Сад смо чули и сад вас ни бриге. Сад ћемо ми заћи где треба и учинити шта треба.

Знате шта драга браћо?! Да оставимо ми „људе од централе“ на страну јер имају баш сад стотину послова. Теку избори и за епархијску скупштину у архидијецези и имају посла у саборском одбору и у својим општинама и једва ће по који отићи тамо где је најпотребније. Него дед'те ви одмах зашите где треба и учините шта треба.

Није ово ново питање. Кад се било истакло питање о општем тајном гласању, онда смо нам долазили и на све стране држали зборове. Ту је већ требало мало упутити и учврстити, јер је ствар била доста непозната. Ал шта хоћете у питању наше автономije. Све је као и пре 150 и више година. Народ брани своје, а они му не дају. Ту су остали стари и они који бране и они који не дају. Слушао сам од моје старе мајке, како јој је њен отац говорио: Берко, онда (а то онда било је 1790. год. у сци темишварског народног савеза) онда се разлио по целом народу само један хук и само једна реч: тражимо наше и не попуштамо никоме, па како било! — Па то је тако било и то је тако остало и сад. Тако ћемо, па на још 200 година, док не извојујемо на чисто.

Како је нама мило, што наши стари нису издали нити нам прохарчили право. Него можемо ми да продужимо, као што и продужујемо. Па у чему браћо да вас још поучамо?! Ено нам програма, ено зборова, ево новина. Зашто баш да долази још овај ил онај са десетог краја, да вам се показује кад нема томе времена.

Него као што рекох: де'те ви, који се осећате позвани. Де'те зашите где треба и учините шта треба. Зашите ка онима који спавају, који не долазе на зборове и на састанке. И зашите ка онима који су необавештени. И по онима који су залутали и могу се вратити. Таквих је много. Ти су увек били ваши и те не може нико да обавести до ви, који живите с њима и радите с њима.

Ви и само ви знате где тре

ба. Утубите оне еванђељске речи: „Не дајте светиње псима; нити мећите бисера својега пред свиње, да га не погаве ногама својима и вративши се не растргну вас“.

Тамо не идите! Али поспала и залутала брата вратите. Отидите му у кућу његову, дигните га макар и из сна. Кажите му: Народна ствар захтева од тебе да устанеш и он ће устати. Не завлачите се с њиме ни у кућу ни у стајању собу. Тамо му говорите где је дете његово. Оставите дете нека спава, али му кажите да се и тог његовог детета тиче. И говорите с њим пред женом његовом и пред одраслим сином његовим и ћери његовом. Нека сви знају у каквом сте послу дошли. Човек у борби живота хоће кад год да малакше, хоће да се обећа кад-шт и где не треба. Али жена воде да очува чистоту куће своје; образ деце своје. И ако он бега испред вас, кажите његовој жени и његовим најближима. Срамота коју он наноси кући њиховој, пада на све њих.

На посао дакле браћо, ово су последњи дани: Не изгледајте никог! Ви сте један другом најближи. Де'де по селу, па мало и из села. Апостоли који су пронели хришћанство и довели га до победе, били су људи сељани и рибари. Они су знали најбоље где што треба рећи и како треба рећи. То знате и ви.

А са вама је и истина. И са вама је правда и увас је корист народа. А он ма како да је необавештен, разумеће вас и схватиће вас. Осетиће, да ви не тражите његове љубави и помоћи за себе, него за народ. А он је члан тога народа.

Ви знате да и дивља патка има осећај да позна сигурно место за гнездо, и да позна ловца који хоће да убије и ако је нико није опоменуо на њега. Има тога осећаја и у човеку макар толико, колико у дивље патке. Душа ће његова осетити у каквом му послу долазите: Треба да му погледате у очи, покажете главом на земљу, руком не децу и кажете: Хајде с нама! Хајде на своју дужност. Народна ствар је у опасности. И он ће поћи. Он мора поћи ако није од оних за које рече Христос: Не дајте светиње псима... Но таквих је у народу нашем мало. Пођите одважно, вредно, неуморно и уверићете се, да је тако.

Срећан вам рад браћо!

Јаша Томић.

Народна црквена автономija.

У најкраћем времену решиће се судбина оностраног Српства. Још само неколико дана и народ ће изрећи своју жељу: у ком духу да се организује његова автономija. У најближем

року и глас народа ће да изрекне: ко да му буде посланик на црквеном сабору.

Радикална странка улази у борбу с вером у своју праведну ствар; са недрим челом и мирном савешћу.

Народна је потреба била, да се створи радикална странка и она је постала. Та програм радикалне странке није створен у топлој соби, за зеленим писаним столом, већ је црпљен из потреба самога народа. Што се у много година показало да је неправедно, то се предузело да се поправи; што се преживело, узело се, да избрише; што је народу теретно, рекло се, да се олакша, и тако је из животне потребе самога народа створен програм радикалне странке.

Погледајмо, ма и летимице само, по нашој црквеној школој автономiji, па ћемо се уверити о свему томе. Свуда по нашим општинама било је за доба либерала, када се наша автономija тек само звала народна, али у ствари није била та. Све се наређивало од горе како ће и шта ће, а већина народа никаква права, никаква удела није имала у самоуправи. Већина народа је једино то право имала, да плаћа веројаконски принос и да гласа онамо, куда га је др. Полит, Максиминовић или други за брњицу вукао. То доба је доста дуго трајало, али школом и просветом дође и народ до свести, увиде, да то тако не може даље; створи малу чету своју и на сва је радикалном странком. Даде тој странци своје жеље у погледу уређења општине, а радикална странка уве те жеље за једну тачку свога програма. Исто је тако било и по епархијама. Је ли когод у оно доба и смео помислити, да и другаче може бити, него што то конзисторија и владика хоће?!... Ако је која општина цркву сазидала, пет пута је морала клећати у Нови Сад, или Темишвар ићи и свагда по 25—50 дуката носити, да јој се црква освети, или да свети антиминос добије. Ако је народ попа требао, није се питало, кога жели народ, већ који је поп више милодарка дао. Ако је деца учитељ потребан био, просто су га увели у школу, а без да га је народ знао: шта је и откуд је... Напоследку, народ се и у томе освести, увиде, да то није право, да се о његовој кожи и без њега рада... створи нову жељу, па и ту своју праведну жељу предаде радикалној странци, да је уврсти у програм свој.

Тако је то било пређе свуда и на свима линијама нагодно црквенога нам живота, а народ је свако неоправдано стање, сваки неправедан терет у низ абирало и створио свој народни програм кога је назвао: програм радикалне странке, са којим се програмом борио све

до данас, а бориће се и од сада. У тој својој борби није народ повнавао лично питање и интересе појединих лица, већ му је пред очима лебдело добро васколикаг оностраног Српства: од адвоката па до Србина у забитом кућу српског хатара. Али људи су људи а међу њима боме и себичњака! те тако, кад виде, да је народ дошао к себи, да неће више да слепо слуша, већ да хоће, да има и сам права, ухватише се и они у народно коло, али само зато, да под велом народне воље, што више допринесу својој себичној слави и да опет онако буде, како они хоће. Народ их је примио, али им није више слепо веровао и кад дотична господа на последку увидеше, да у свом себичлуку усипли неће, одцепише свој подмлатак и створише другу странку: у Бачкој такозвану „слогашку“, а у Банату „алмажанску“. Створише нову странку, да се Власи не досете, да су то стари вуци, старе брањелије“. Одцепише се зато што није на њихово — па је ли то онда „слога“?! Одцепише се зато, што се не ради по њиховом ћефу — па је ли то онда праведно?! Одцепише се, да се абе народну снагу — па је ли то онда српски?! Хоће слогу, а праве равдор; хоће правду, а терају лични ћеф; хоће српски, а раде душмански, па се ипак још смеју народним борцима називати! — Но нека се не уздају у своју лукавост, народ им је похватио коње, он их је проарео. Увидео је српски народ, да им се под слогом скрива жеља за изгубљеном превлашћу, а та им се жеља више испунити неће. У данашњем добу не могу се више одржати деспоте, већ нар д хоће сам да учествује у уређењу својих друштвених односа, па и у уређењу своје автономije. Најскорији избори са црквеним сабором и показаше то тима „алмажанима“, те освестити те занешењаке да се народна брига само у духу српскога народа бринути може. Живи били па видели народну свест.

Клевете против Србије.

„Пештански Лојд“ и „Пештански Журнал“ од четвртка (9. т. м.) и скоро ова полуслужбена штампа угарске владе доноси овај телеграм из Београда:*)

„Пашинев кабинет чини отворене припреме да у почетку пролећа покуша побуну „Босне, која се побуна одавно спрема. Стоваришта оружја подигнута су на равним тачкама у долини Дрине. До сад је за упад код босанског Зворника и Бајине Баште организовано пет чета, које су под командом босанских бегунаца, које

*) Тај телеграм и није из Београда, него из познате немунске „кујне“.

„српска влада годинама плаћа. Пашићев кабинет известио је „Луку Беловића, председника одбора за припремање босанског устанка, да ће се одбору, одмах по закључењу новог вајма, ставити на расположење двеста миљада динара“.

Ако остали образован свет није довољно имао прилике да упозна „прави смисао културне мисије“ Аустро-Угарске на Балкану, аустро-угарски листови бар се својски труде да му отворе очи. Клеветање службених представника Србије, недељатно интриговање око српског двора, а сад и клеветање једне српске владе, која за то није дала ни најмање повода, то су особине, којима се аустро-угарска штампа свесрдно стара, да задобије „симпатије“ балканских народа, и да им „омили“ аустро-угарску културу.

Ми срећемо пажњу јавности свега образованог света на ружне махинације, којима је очито смер, да слома сасвим разумљив отпор Србије у одбрани њених законитих права. Ми одсудно протестујемо против оваквих поступака, који доказују крајњу безобзирност према једној независној и културној држави, која је увек знала поштовати вољу великих сила, и најсавесније испуњавати своје међународне обавезе. Ми жалимо, што се, у борби противу наше отаџбине служи мерама, које потцењују јавну свест нашег народа. Ми се поносимо српским јавним моралом, који никад није допуштао овакву борбу против противника ни у највећој ватри борбе.

„Самоуправа“.

Изборна борба.

Изборна борба у вршачкој епархији.

Пашу нам из вршачке епархије. У нашој епархији свуда се спремају за изборе посланика. Народ је потпуно свестан и зна о чему се ради. Зна наш народ врло добро, да црна чета хоће да руши аутономију, па за то и отвара очи. Наш ће народ у свима срезовима поволити поверење оним људима које је кандидовала радикална странка, јер је уверена да ће то бити у корист нашој аутономији. На изборима ће наша епархија као један човек громко и гласно доживити свима непријатељима аутономије: Даље сатано! Далеко ти лепа кућа.

Брука „Браникова“.

„Браник“ се бесамртно обрвао са својим кандидатима. Није људе ни питао др. Полат, него их је истакао за кандидате. Није питао ни срезове. Многи кандидати крстили се, кад их је чудо снашло. Није се само Косић одрекао кандидатуре. Учинили су то и други, као: др. Сава Банић, Јоца Недељковић, др. Недељковић, др. Васа Јавшић, Ђура Велић и т. д. У другом прогласу већ су изостављени неки кандидати. Разуме се, „Браник“ неће износити изјаве неупитаних кандидата, јер би то сметало успеху њихове акције. Браниковачке вође мислиле су, да ће збунити радикале, кад изађу са својим кандидатима за све срезове. Веровали су, да ће се свет поплашити од јачине. А свршетак беше

врло смешан, јер тресла се брада, родно се миш! Један браниковачки матадор пак рече: Знали су наши прваци, да се нико не би примио, кад би га упитали. Зато су и саме кандидате изненадили. Као веле: ваљда ће се који баш и примити.

Они око „Браника“ ваља да знају, да вршачка епархија није Кикинда, где се може терати званична политика. Ми хоћемо чисте рачуне. Где где се почеше неки окречени гробови мицати. Учинило им се да ће моћи што да ураде за црну чету. У Ковину су покушали, да се организују, али им је фијаско неизбежан, као и на другим местима. На њихову адресу могу се слободно применити вршачке речи, у Змајевој песми учућене Ђурану: „Узалуд дуваш деваши, не издува чега немаш!“ Нема за алмажанску-либералну чету у народу поверења, јер је ова одавна већ обрала бостан!

Избори епархијских скупуштинара у архидијезеци.

Данас у среду био је избор епархијских скупуштинара у архидијезеци. И то у три протопрезвитерата: у карловачком, у вуковарском и земунском.

У вуковарском су се здружили самосталци са клерикалима и победила је њихова листа са 44 против 40 радикалских гласова. Ту је патријархов зет Максимовић нагонио Даљце, Белобрђане и Боровљане, да гласају за патријархову листу. Од ово 250.000 јутара земље, што народ даје патријарху на уживање, даје патријарх оном народу под закуп (јер тамо народ нема земље) те јадна људи у страху за садашњошћу, проигравају будућност. О тамошњим самосталцима немамо шта да кажемо. То су Браниковићеве слуге.

Пре три године су се здружили с радикалима на изборима и изабрани су по пола. Тада су се на скупуштини здружили с патријархом Георгџијем и изневерили савезнике. Како су сад учинили, поштеније је. Хвала Богу, неће му помоћи.

Док је тако текао избор у вуковарском протопрезвитерату, докле је у карловачком продрла сјајно, с великом већином радикална листа против клерикално-самосталне. А исто је тако продрла радикална листа у земунском протопрезвитерату (са 67 против 7 клерикално-самосталних). Тамо су, колико смо извештени, изабрали и учитеља радикала.

Сутра, у четвртак је избор у митровачком протопрезвитерату. Са свим је сигурно, да ће огромном већином, или чак и једногласно продрети радикална листа код световњака.

Па и ако свуда бирају свештеници за себе и између себе трећину свештеничких заступника, па и ако свуда иду самостални и клерикални свештеници као браћа, ипак ће радикали имати чак и свештеника и њихова ће већина бити сутра осигурана.

И резултат ће бити коначно овај:

Ударише двоје на једнога,
Ударише, оба изгубише.

Бугари убили српског књижевара

Иа Пралепа је стигао црни глас, да је разбојнички бугарски коматет, поред раније убијених угледних Срба у Маке-

донији — чији број износи на стотине — мучки убио у прошлу суботу и честитог Србина, Илију књижара у Прилепу. — Бог да му душу прости и слава му!

Један Befehl.

Читамо у „Српској Ријечи“: „Од наше славне превентивне цензуре добио смо усмену наредбу (јер господа на Мусали не воле да пишу!) да ће нам се допустити, да донесемо говоре делегата, ако у истом броју донесемо и миностров одговор. Не смијемо такођер говор пропратити ниједном примједбом. Ако случајно министар не одговори на говор кога делегата ако га он не „побије“, онда наши читаоци не смију ни знати, да се у делегацијама подигнуо глас за истину и правду. Чудна су господа наши цензори.“

Војник од девет година.

Са много страна протестовано је, да се у Северној Америци не издаје пензија свима инвалидима, који су учествовали у грађанском рату. Надлежство за издавање пензије почело је зав дати у ред разне жалбе и том приликом доказано је, да је у грађанском рату суделовао један дечко од девет година. Име том детету било је Фери Бијан и сада живи у Скатлу, у држави Вашингтону. Мали ратник родио се у Кане-Контееу и за време амерканског грађанског рата служио је као добшар у 24. добровољачком пуку. Бијан је био у много битака али срећом никада није био ни рањен. После годину дана отпуштен је као „неспособан за даљу војничку службу“. И ако има сведоштво, да је учествовао у рату, све до сада није добијао пензију. Официри па скоро и сви војници из доба грађанског рата већ су скоро сви помрли, а садашње власти нису могле веровати, да је и дете од 9 година било борац. Али сада се ствар добро испитала и инвалиду овом одређена је прилична пензија.

Брзојави „Застави“.

Отишли 15. новембра.

Из угарског сабора.

Будимпешта. Министар-председник одговорио је на Владову интерпелацију. Истакао је да не постоји писмен уговор између краља и владе. Чам која влада прими управу, природно је да саопшти краљу тачке под којима прима управу и које су по њу обавезане. О сим повнатих услова већ, влада није на себе никакве друге обавезе примила. Влада неупотребљује правосудство за политичке смерове, али кад је реч о преступима, који доводе сигурност државну у опасност, тој неће она трпети ни под којим условима. — Припрезимању владе није било ни речи о оптужби Фејервардјеве владе. Сабор у томе није спречен да решења како хоће, влада нема разлога да што сакрива.

ОГЛАС.

Тражи се један вешт мајстор за нашу циглану односно црепану. — Ступити може одма од нове године уз повољну погодбу.

Малбашки и Величков 1580 2-2 у Српском Крестуру.

НОВА КЊИГА

У очи нашег народног црквеног сабора.

Изашла је из штампе књига:

Вођа кроз саборске изборе.

(за 1906 годину.)

Садржај је ово:

- 1.) Реч пред изборе. Написао Јаша Томић.
  - 2.) Аутономни програм српске народне радикалне странке.
  - 3.) Изборни ред са најновијом наредбом саборског одбора о спровођењу избора.
  - 4.) Прилог изборном реду.
- Књигу смо штампали у 10 хиљада примерака. Поручбине нека се одмах доставе, јер време жури. Књига износи 4 штампана табака. Цена 20 потура. Поручбине ваља слати на Косту Леру Нови Сад.

Код Косте Лере у Новом Саду могу се добити и све књиге:

Мајски сабор (1902.) год. од Јаше Томића цена 40 пот.

Горак шећер од Ј. Томића цена 10 потура.

Јесмо ли на добром путу? Од Ј. Томића Цена 20 потура.

Избор и право мањине. Од Јаше Томића. Цена 8 потура.

Црквено-општинска уредба. Од поп-Боже. Цена 4 потуре.

Предлог за епархијску уредбу. Од поп-Боже. Цена 8 потура.

Митрополијска уредба. Од дра Жарка Миладиновића. Цена 8 потура.

Где год се не продаје мала „Застава“ по 2 потуре број молимо пријатеље, да нам вађу продавца.

Уредништво „Заставе“.

ТРГОВИНА СЛАНИХ РИБА ТОДОРА КЛИЦИНА

у ВРШЦУ

препоручује своје велико отовариште сваковрсних сланих риба,

које продајем у великом и малом.

Имам врло лепе

сибирске моруне

кила 2 вр. 40 пот. I. 1442 4-7

КРАСТАВЦЕ, пфефероне.

Кисео купус

100 кила 10 К бруто оферира

Anton Linek

I 1528 5-20

Znaim.

Ценовници бадава.

Нова радња готових

одела

Панте Спанића у Новом Саду, Дунавска ул. бр. 36. добила је огроман избор најмодернијег једног јесењег и зимског одела за мушке, женске и децу.

Цене ниске и утврђене I. 1325 27-

ОРАЈА, ЈАБУКА СУВИХ ШЉИВА

куди најјефтиније

Алекс. А. Мудрок, Митровица (Срем).

I. 1461 11-